

امیدارینده

نشریه اختصاصی جمعیت و خانواده | سال اول | شماره ۲ | تیر ۱۴۰۲

کی نونشو می ده...؟

درآمد

حاج آقا بالای منبر در حال سخنرانی بود؛ دغدغه و موضوع بحث هم فرزندآوری. از پامنبری هاش پرسید: «کیا ازدواج کردن و فرزند ندارن؟». کلی دست زفت بالا! بعد پرسید: «چرا بچه نمیاری؟». اکثر گفتن خیلی هزینه داره حاج آقا! دخل و خرج مون کفاف نمیده بخوایم بچه بیاریم! حاج آقا گفت: «اگه من هزینه هاش رو تا تولد متقبل بشم چی؟» گفتن حاجی فقط اون نیست که! هزینه پوشک و شیر خشک و دکتر و ... تا مدرسه هم هست. حاج آقا گفت: «اون هزینه ها هم با من؛ دیگه مشکل چیه؟» گفتن هیچی! بچه میاریم! حاج آقا با یه خنده ی تلخی گفت: «واقعاً که! حرف من ید لا قبا که میگم هزینه های بچه با من. قبول می کنید؛ ولی قول خدای قادر متعال (که همه ی عالم در تحت اراده اش هست) در قرآن رو قبول نمی کنید که می فرماید رزق شما و فرزندان تون رو من میدم!». سکوت معناداری جلسه را فراگرفت...

مسئله این است که آیا دستگاه محاسباتی ما بر اساس قرآن و وعده های الهی است یا نگاه مادی؟

قرآن کریم هدف خلقت را «عبودیت» بیان می کند و بلافاصله تصریح دارد که من از شما رزق دادن و اطعام نخواستم (خودم رزاق م) شما فقط به وظیفه (همان عبودیت و اطاعت خدا) عمل کنید:

«وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ مَا أَرِيدُ مِنْ رِزْقِي وَمَا أَرِيدُ أَنْ يُطْعَمُونِ» [ذاریات / ۵۶ و ۵۷]

«و جن و انس را جز برای اینکه مرا بپرستند نیافریدیم. از آنان هیچ رزقی نمی خواهم، و نمی خواهم که مرا طعام دهند.»

اتفاقاً وعده ی خدای متعال این است که به دنبال ایمان و تقوا، برکات مادی هم جامعه نازل می شود:

«وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ» [اعراف / ۹۶]

«و اگر اهل شهرها و آبادی ها ایمان می آوردند و پرهیزکاری پیشه می کردند، یقیناً [درهای] برکاتی از آسمان و زمین را بر آنان می گشودیم. ولی آیات الهی و پیامبران را [تکذیب کردند، ما هم آنان را به کیفر اعمالی که همواره مرتکب می شدند] به عذابی سخت گرفتیم.»

همین قرآن وعده داده است که رزق فرزندان تان (مثل رزق خودتان) بر عهده ی مناست:

«وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشِيَةَ إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَإِنَّا كُنَّا لَمُتَّقِينَ» [اسراء / ۳۱]

«فرزندانتان را از بیم تنگدستی نکشید؛ ما به آنان و شما روزی می دهیم. یقیناً کشتن آنان گناهی بزرگ است.»

آیا فرزند بیشتر، هزینه های بیشتری به زندگی تحمیل نمی کند؟

آیا می دانید:

- در گذشته خانواده ها تعداد فرزندان بیشتری داشتند و همین فرزندان بازوی خانواده و کمک کار ایشان (خصوصاً در مناطق روستایی و در امر کشاورزی) به جهت اقتصادی بودند؟

- تحولات سیاسی و فرهنگی باعث کاهش روستانشینی و افزایش شهرنشینی شد و فرهنگ آپارتمان نشینی افراد را به سمت خانه های کوچکتر و به ناچار فرزند کمتر سوق داد؟

- تغییرات فرهنگی و رواج فرهنگ غربی باعث شده است اغلب والدین، فرزندان خود را مصرف کننده بار بیاورند که کل بر خانواده محسوب می شوند؟ (اگر این فرهنگ به گونه ای تغییر کند که فرزندان در اقتصاد خانواده و رونق به آن مشارکت داشته باشند، تلقی هزینه ساز بودن فرزندآوری از بین می رود. امروزه در فرهنگ عمومی اینطور تصور می شود که والدین باید بهترین امکانات را با سختی زیاد تهیه کرده و در اختیار فرزندان بگذارند تا آنها دچار هیچ سختی ای نشوند. در حالی که در گذشته بخش عمده ای از چرخش اقتصاد خانواده با فرزندان بوده است)

مطالعات مختلف نشان می دهد که گریز از فرزندآوری بیشتر ریشه در فرهنگی دارد تا اقتصادی. تغییرات فرهنگی مختلفی در این امر دخیل بوده است. برای مثال از زمان پهلوی دوم که حرکت به سمت توسعه صنعتی آغاز شد و روستانشینی کاهش یافت مردم از روستاها به شهرها آمده و بسیاری از روستاها نابود شد. شهرنشینی و فرهنگ متناسب با آن و خانواده های تک هسته ای گسترش پیدا کرد. با ازباده مشکلات اقتصادی (خصوصاً در شهرها) مردم به خانه های کوچکتر روی آوردند و این خانه ها جوابگوی فرزندآوری بالا نبود. در حقیقت اصلاحات ارضی که در زمان محمدرضا شاه پهلوی صورت گرفت، زمینه ی تغییر فرهنگ فرزندآوری را ایجاد کرد.

بازویی توانا

خانهای که کودکان در آن نابالغاند، برکت ندارد

طبق نقلی، امام حسن عسکری (ع) - که در مقطعی به دستور معتمد عباسی در زندان به سر می بردند - برای یکی از یاران خود در زندان که فرزند نداشت، اینطور دعا فرمودند:

«خداایا! به او فرزندی روزی کن که بازوی توانایی برای وی باشد؛ چراکه فرزند چه خوب بازویی است» سپس این شعر را خواند:

«هرکس که بازویی (فرزندی) دارد، اگر سستی بر او رود، فرزندش آن را می ستاند. دلیل و خوار کسی است که بازو (فرزند) ندارد». «دَخَلَ الْخَسَنُ الْعَسْكَرِيَّ عَ عَلِيْنَا الْخَبِيْسِ وَ كُنْتُ بِهٖ غَارِفًا فَقَالَ لِي لَكَ خَمْسٌ وَ سِتُونَ سَنَةً وَ شَهْرٌ وَ يَوْمَانِ. وَ كَانَ مَعِيَ كِتَابٌ دُعَاءٍ عَلَيْهِ تَارِيخٌ مُؤَلَّدِي وَ إِنِّي نَظَرْتُ فِيْهٖ فَكَانَ كَمَا قَالَ. وَ قَالَ هَلْ زُرْقَتٌ وَ لَدَا قُلْتُ لَا. فَقَالَ اللَّهُمَّ ارْزُقْهُ وَ لَدَا يَكُونُ لَهُ عَضُدٌ فَنَعْمَ الْعَضُدُ الْوَلَدُ ثُمَّ تَمَثَّلَ عَ مِنْ كَانَ ذَا عَضُدٍ يُدْرِكُ ظِلْمَتَهُ إِنَّ الدَّلِيلَ الَّذِي لَيْسَتْ لَهُ عَضُدٌ / قطب الدین راوندی، سعید بن هبة الله، الخرائج و الجرائح، ج ۱، ص ۴۷۸. به این جهت، قرآن کریم داشتن مال و فرزندان را نشانه امداد الهی و وسیله قدرتمندی و اقتدار می داند و می فرماید: «وَ أَمْدَدْنَاكُمْ بِأَمْوَالٍ وَ بَنِينَ وَ جَعَلْنَاكُمْ أَكْثَرَ نَفِيرًا» [اسراء / ۶] «و شما را به وسیله اموال و فرزندان یاری می کنیم و از حیث نفرت، بیشتر از آنها قرار می دهیم» البته برای داشتن فرزندان مقتدر باید روی تربیتشان حساس بود تا والدین در مواقع سختی بتوانند روی کمک آنها حساب کنند. جوان مؤمن اهل کار و خلاق می تواند با نیروی فکری و قوت بدنی خود، گام های مؤثری در رشد و تعالی خود، خانواده و جامعه بردارد؛ چراکه یکی از پایه های اصلی قدرتمندی، تولید ثروت و پیشرفت هر خانواده و جامعه ای، جمعیت آن است و هر کشوری که از جوانان غیرتمند پرانرژی برخوردار است، قوی و پیشرفته است.

عارضه پرهیز از فرزندآوری

«این میل به کم بودن فرزند، یک عارضه است؛ والا انسان به طور طبیعی فرزند را دوست میدارد. چرا ترجیح میدهند افرادی که فقط یک فرزند داشته باشند؟ چرا ترجیح میدهند فقط دو فرزند داشته باشند؟ چرا زن به شکلی، مرد به شکلی پرهیز میکنند از فرزندداری؟ اینها را بایستی نگاه کرد و دید عواملش چیست؛ این عوامل را پیدا کنید، برای علاج این عوامل بیماری زا - که به اعتقاد بنده اینها عوامل بیماری زا است - متخصصین و صاحبان اندیشه را بخواهید فکر کنند. فرض کنید مثلاً بالا رفتن سن ازدواج؛ خوب بلاشک یکی از چیزهایی که باروری را محدود میکند، بالا رفتن سن ازدواج است؛ خوب، این یکی از کارهایی است که باید در کشور فکر بشود. چرا سن ازدواج در کشور ما بالا رفته؟ مگر جوان هفده ساله، هجده ساله، نوزده ساله، احتیاج ندارد به اطفاء نیاز جنسی و غریزه جنسی؟ ما باید به این فکر کنیم. خوب، از آن طرف میگویند که اینها خانه ندارند، شغل ندارند، درآمد ندارند؛ ببینیم چگونه میشود کاری کرد که همدمی اینها با هم جمع بشود. ما نباید تصور بکنیم که حتماً بایستی یک نفری یک خانهدی ملکی داشته باشد، یک شغل درآمدداری داشته باشد، بعد ازدواج بکند؛ نه، این یکنوا فقره یغنیهم الله من فضله؛ این قرآن است [که] با ما دارد این جور حرف میزند. «بیانات در دیدار اعضای همایش ملی تغییرات جمعیتی و نقش آن در تحولات مختلف جامعه» ۱۳۹۲/۸/۶

نسبت وابستگی

یکی از معیارهای مهم در جمعیت، نسبت وابستگی است. نسبت وابستگی، یک نمای کلی برای اقتصاددانان جهت ردیابی تغییرات در جمعیت است. این نسبت، تعداد افراد وابسته به کل جمعیت در سن کار در یک کشور یا منطقه را اعلام می‌کند و تصویری از ترکیب یک جمعیت در مقایسه با نیروی کار آن ترسیم می‌کند. با افزایش سن جمعیت، نسبت وابستگی تغییر می‌کند و نیازهای افزایش یافته مرتبط با جمعیت سالخورده را منعکس می‌کند. همچنین این نسبت پیامدهای مالیاتی و وابستگی را روشن می‌کند. علاوه بر این موارد باید گفت نسبت وابستگی بر جداسازی افراد در سن کار (۱۵ تا ۶۴ سال)، از افراد در سن غیر کار متمرکز است. نسبت وابستگی بالا به این معنی است که افراد در سن کار و به طور کلی اقتصاد با بار بیشتری در حمایت از جمعیت سالخورده روبرو هستند. نسبت وابستگی

جوانان فقط افراد زیر ۱۵ سال را شامل می‌شود و نسبت وابستگی سالمندان روی افراد بالای ۶۴ سال متمرکز است. با افزایش درصد شهروندان غیر شاغل، کسانی که کار می‌کنند، احتمالاً مشمول مالیات افزایشی برای جبران جمعیت بیشتر وابسته خواهند شد. گاهی اوقات، نسبت وابستگی تنظیم می‌شود، تا وابستگی دقیق‌تری را منعکس کند. دلیل این مسأله، این واقعیت است که افراد بالای ۶۴ سال اغلب به کمک‌های دولتی بیشتری نسبت به افراد تحت تکفل زیر ۱۵ سال نیاز دارند. یک نسبت وابستگی خوب، نسبت وابستگی کم است. یعنی تعداد کافی افراد در نیروی کار، که می‌توانند از جمعیت وابسته حمایت کنند علاوه نشان دهنده مراقبت‌های بهداشتی بهتر برای بزرگسالان مسن و حقوق بازنشستگی بالاتر است. در مقابل، نسبت وابستگی بالا نشان دهنده استرس بر اقتصاد است. زیرا جمعیت وابسته آنقدر زیاد است که توسط نیروی کار پشتیبانی نمی‌شود. در پایان باید گفت کمترین نسبت وابستگی از سال ۲۰۲۱ را قطر (۱۸.۳۸) و بیشترین نسبت وابستگی را نیجر (۱۰۸.۹۲) دارد.

یک اتفاق خوب...

به گزارش خبرگزاری مهر، سردار تقی مهری در خصوص کسر خدمت سربازان وظیفه دارای فرزند گفت: از اول خرداد ماه سربازان وظیفه متأهل علی‌رغم دریافت ۲ ماه کسر خدمت تأهل تا پایان سال ۱۴۰۴ به ازای تعداد فرزندان از تسهیلات کسر خدمت جدید بهره‌مند می‌شوند. وی گفت: سربازان وظیفه حین خدمت می‌توانند از ۳ ماه کسر خدمت برای فرزند اول، ۴ ماه کسر خدمت برای فرزند دوم و ۵ ماه کسر خدمت برای فرزند سوم بهره‌مند شوند. سردار مهری در ادامه افزود: این تسهیلات صرفاً به سربازان وظیفه حین خدمت اعطا می‌شود و این افراد می‌توانند با ارائه مدارک لازم به یگان خدمتی از کسر خدمت سربازی استفاده کنند. این مقام ارشد انتظامی خاطرنشان کرد: مشمولان و خانواده‌های آنان برای کسب اطلاعات بیشتر می‌توانند از طریق پایگاه اطلاع‌رسانی سازمان به نشانی www.vazifeh.police.ir و یا کانال سازمان در پیام‌رسان‌های داخلی (سروش، ای‌تا و روبیکا) به نشانی [a.khabaresarbazi](https://t.me/khabaresarbazi) از آخرین اخبار مربوطه مطلع شوند.

معرفی کتاب

نام: رازقیت الهی و افزایش جمعیت - مبانی کلامی جمعیت
نویسنده: سید مرتضی موسوی
ناشر: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)

رویکرد خداپاورانه به موضوع جمعیت و چالش‌های ناشی از آن، بینش انسان را در این موضوع به بلندی حقایق و حیانی ارتقا می‌دهد. این اثر تلاشی است با این رویکرد تا رابطه صفات الهی با فرزندآوری و فرزندپروری را بررسی، و با الهام از دستاوردهای آن، رهیافت‌هایی توحیدی برای مطالعات جمعیتی ارائه کند و آن را از انحصار مادی‌گرایی رها سازد.

ایران ۱۴۰۳

یادداشت دکتر حسین مروتی کارشناس حوزه جمعیت

نکاتی از تأثیر و تأثر مقوله‌های اقتصاد و جمعیت بر یکدیگر

بر اساس مطالعات متعدد صورت گرفته، تعداد مطلوب فرزند برای خانواده‌های ایرانی قریب به ۲.۵ فرزند است، چنانکه در مطالعه «بررسی نحوه نگرش جوانان در آستانه ازدواج و زنان همسردار ۱۵-۴۹ ساله نسبت به فرزندآوری و شناخت عوامل اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی موثر بر آن» مشخص شد تعداد فرزند دلخواه مردان و زنان در آستانه ازدواج به ترتیب ۲.۴ و ۲.۲ فرزند بوده و این میزان برای زنان همسردار ۱۵-۴۹ ساله، متوسط ۲.۸ فرزند بوده است. مطالعات متعدد دیگری که طی دهه اخیر صورت گرفته، اعداد مشابهی را نشان داده‌اند. در واقع رفع تمام مشکلات موجود بر سر راه فرزندآوری خانواده‌های ایرانی از قبیل مشکلات اقتصادی، نابرابری، سزائین، طلاق و بسیار دیگری از این دست که البته فرض محال است، نهایتاً و صرفاً به تحقق همین ۲.۵ فرزند خواهد انجامید. این در حالی است که طبق نتایج آخرین سرشماری (۱۳۹۵)، قریب به ۲ فرزند از این ۲.۵ فرزند، در بازه سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۵ محقق شده است. در واقع رفع تمام مشکلات موجود، می‌توانست تنها ۰.۵ فرزند به نرخ باروری زنان ایرانی در سرشماری آینده بیفزاید. این میزان از باروری در صورت تثبیت نیز، صرفاً مانع کاهش جمعیت در دراز مدت خواهد بود و کمک قابل توجهی به مقابله با سالخوردگی شدید جمعیت کشور در آینده نخواهد کرد. از این رو مهم‌ترین کاری که باید برای مقابله با سالخوردگی شدید جمعیت صورت گیرد، تغییر «ذات‌نقشه فرزندخواهی» خانواده‌ها و در واقع افزایش تعداد فرزندان دلخواه برای خانواده‌ها می‌باشد. به نظر می‌رسد در صورتی که این ایده آل تغییر کند و «ارزش کم فرزندآوری» به صد ارزش تبدیل شود، مردم خود بسیاری از مشکلات این مسیر را مدیریت خواهند نمود؛ حقیقتی که البته نافی لزوم حمایت حاکمیت و ارائه تسهیلات به منظور فرزندآوری نیست.

بحران جمعیت از سنخ فرهنگی است

اگرچه مهم‌ترین راهکارهای بحران جمعیت در ایران از سنخ فرهنگی هستند ولی باید توجه داشت که برخی از راهکارهای غلبه بر بحران جمعیت، زمینه را برای اثرگذاری راهکارهای دیگر فراهم می‌کنند؛ از این رو شناخت زمینه‌هایی که سبب موثر واقع شدن یک کار فرهنگی و یا فعالیت اجتماعی می‌شود و تدارک دیدن آنها، ضروری است. در نگاه نخست ممکن است آن موضوعی که زمینه‌ساز اثرگذاری را فراهم می‌کند، مهم به نظر نیاید ولی این مسئله نباید فرد یا گروه را از پرداختن به آن موضوع غافل کند. همانطور که وضو به خودی خود واجب نیست، ولی به دلیل مقدمه واجب بودن، واجب به شمار می‌آید. در واقع اهمیت نماز از وضو بیشتر است و وضو اهمیتش را عمدتاً از نماز دارد؛ ولی نماز نیز بدون وضو، مقدور نیست. مصداقاً تغییر «ذات‌نقشه فرزندخواهی» اقشاری از مردم، مشروط به رفع نگرانی‌های معیشتی ایشان است و یا منوط به اطمینان خاطر یافتن از جدیت حکومت در حمایت از فرزندآوری بیشتر. در این شرایط پرداختن به این موضوع می‌تواند مانع اثربخشی فعالیت‌های فرهنگی شود. بدین منظور باید بیشترین توان را برای اجرای کامل قانون حمایت از خانواده و جوانی جمعیت اختصاص داد و اعطای تسهیلات و مشوق‌های در نظر گرفته شده را از حاکمیت مطالبه کرد.

اثرگذاری عوامل اقتصادی بر تعداد فرزندمد نظر خانواده

وقتی که در یک جامعه رفتار باروری، ارادی شود و هنجار فرزندخواهی به دو - سه بچه برسد، معمولاً شرایط اقتصادی بهتر منجر به فرزندآوری بیشتر نمی‌شود. عموم خانواده‌ها فرزند نخست را برای بهره‌مندی از نعمت فرزند و اثبات توان فرزندآوری می‌آورند و فرزند دوم را نیز برای تنها نبودن فرزند نخست و یا تکمیل شدن جنس فرزندان (بهره‌مندی توأمان از دختر و پسر)، معمولاً نیز مشکلات اقتصادی اثر قابل ملاحظه‌ای بر این میزان از فرزندآوری (دو بچه اندازد؛ یعنی مردم با وجود مشکلات جدی اقتصادی نیز سعی می‌کنند که دو فرزند داشته باشند). اما مانع اقتصادی می‌تواند بر اراده آوردن بچه دوم به بعد اثر بگذارد و خانواده‌هایی که در تنگنای معیشتی قرار دارند و بیش از دو بچه می‌خواهند را از آوردن فرزند سوم و بیشتر منصرف کند. پس رفع مشکلات اقتصادی این خانواده‌ها اهمیت زیادی دارد. ضرورت فرهنگ‌سازی برای تغییر نگاه مادی-گرایانه به نگاه توحیدی

مصاحبه با دکتر محمد جواد توکلی دکترای اقتصاد و مدرس دانشگاه

۱. تلقی عمومی جامعه این است که فرزندآوری بیشتر، هزینه‌ی بیشتری را هم به خانواده و جامعه تحمیل می‌کند (نه آنکه سرمایه باشد و این باور در بسیاری رسانه‌ها هم گفته می‌شود). در این رابطه توضیح دهید که حقیقت قضیه چیست؟

یکی از تلقی‌های عمومی که باعث کاهش نرخ باروری شده، چیزی هست که در قرآن از آن به عنوان «خشیت اطلاق» یاد می‌شود. در آن زمان از ترس فقر بچه‌هاشونو میکشتمند و الان هم ممانعت میکنند از بچه دار شدن یا سقط میکنند این تلقی که ما یک نگاه محاسبات مادی داشته باشیم، دو دو تا چهارتا بکنیم و فکر کنیم که از پس هزینه‌های بچه برناییم، به نظر می‌رسد خلاف هدف خلقت باشد که انسان آفریده شده که بالاخره در راستای تکثیر نسل هم عمل کند و زمینه باشد که آدم‌های جدیدی بیان و خلیفه‌اللهیانسان تحقق پیدا بکنند و انسان‌های بیشتری در معرض امتحان الهی قرار بگیرند. این یک بعد قضیه هست و یک بعد دیگر این که این تلقی وجود دارد که مثلاً فرض کنید شما اگر دو تا بچه بیارید هزینه‌ها اضافه می‌شود، این تلقی با تلقی واقعیت سازگار نیست، ما در محاسبات اقتصادی و بحث بودجه‌های خانواده که محاسبه می‌کنیم، درصدی را برای فرزند در نظر می‌گیرند که مثلاً با یک ضربی هزینه‌های خانواده اضافه می‌شود که حالا بر اساس برآوردهای اقتصادی همیشه گفت که خیلی از هزینه‌ها در خانواده‌ها سرشکن می‌شود مثلاً همیشه گفت که هزینه‌های ثابت داریم که به تعداد فرزند بستگی ندارد ولی خب هزینه‌های متغیر می‌تونه با افزایش فرزند افزایش پیدا کنه ولی به نظر می‌رسه این تلقی عمومی که با افزایش تعداد فرزندان هزینه‌ها هم به همون میزان افزایش پیدا میکنه، درست نیست و به عنوان مثال از نظر فرهنگی در خانواده‌ها خب بچه‌های جدید که متولد میشن بچه‌ها از همون لباس‌های خواهر برادر بزرگترشون استفاده میکنند و یک سری امکانات هم یک بار سرمایه گذاری شده و این خودش کمک میکنه که هزینه‌ها بالا نره و البته به بخشی از ماجرا هم اینه که ما تو بحث الگوی سبک زندگی به این سمت رفتیم که فرزند رو به عنوان هزینه ببینیم در صورتی که قبلاً فرزندان کمک حال خانواده بودند در امر معاش ولی ما الان داریم بچه‌ها رو مصرف کننده بار می‌اریم و به نظرمون می‌رسه الان تو فضای جدید مثلاً فضای مجازی بچه‌ها رو تشویق کنیم که مولد بشن و این هم می‌تونه کمک کنه که آسیب‌پذیری‌شون کم بشه و هم این که می‌تونن از این محل کسب درآمد بکنن و بیان تو حوزه‌های طراحی سایت و انیمیشن کار کنن و در واقع خودشون مولد و کمک حال خانواده باشن و این باعث میشه که اضافه شدن فرزند جدید به خانواده باعث افزایش هزینه‌ها نشه البته که ممکنه در سال‌های اول اینگونه باشه ولی در سال‌های بعد به تدریج آن فرزند می‌تونه مولد بار بیاد و کمک کار خرج خانواده باشه.

۲. برخی خانواده‌ها می‌گویند با توجه به سخت شدن شرایط اقتصادی کشور (و هزینه‌های سنگین فرزندآوری از دوران حاملگی تا زایمان و بزرگ کردن و مدرسه و...) چرا آنها باید چوب مشکلات را بخورند که حاکمیت در آینده با آنها مواجه می‌شود و بخاطر آن مشکلات، خانواده‌ها را به فرزندآوری تشویق می‌کند؟

اولین مشکلی که پیری جمعیت می‌تونه ایجاد کنه مشکلات کلان اقتصادی است، یعنی ما با تغییر نرخ باروری‌مون که الان به حد ۱.۷ رسیده، خب این مشکلات کلانی رو ایجاد میکنه که ما در ۲۰ سال آینده ۴۰ درصد جمعیتمون پیر خواهد بود، هزینه‌های بهداشتی درمانی رو بالا میبره، مشکل ورشکستگی صندوق تأمین اجتماعی رو میاره، مشکل کمبود نیروی کار رو میاره و... و خب خانواده‌ها می‌گن که این مشکلات کلان اقتصادی چه ضرری برای ما خواهد داشت و ما مسئول دخل و خرج خودمون هستیم و مثلاً می‌گن که منگه شما خبر از قیمت پوشاک و شیرخشک و... دارین؟ ولی خب درستیه که در نگاه اول مشکل جمعیت، مشکل اقتصادی کلاسه ولی در مرحله بعد خود خانواده‌ها ارزش متضرر میشن و در آینده دولت به جای سرمایه‌گذاری روی فعالیت‌های مولد، باید روی طب سالمندی و بازنشستگی بره...

و نکته بعدی این که خود خانواده‌ها به طور فردی هم از این مسئله آسیب می‌بینن، مثلاً خانواده تک فرزندی هر آن در معرض اینه که یه حادثه‌ای اتفاق بیوفته و این سرمایه خانواده از دست بره و دیگه قابل جبران نیست، خانواده‌های کوچک معمولاً از مزیت تقسیم کار درون خانواده محروم میشن ولی در خانواده‌های پرجمعیت بچه‌ها شرایط اجتماعی شدن دارند شرایط این که یاد بگیرن چچوری باهم تعامل کنن و خب ما در خانواده‌های تک فرزندی این رو داریم که با کلاس و اینها جبران بشه ولی آن یادگیری در خانواده ارزشمندتره و بحث تربیت در خانواده‌های تک فرزندی سخت‌تر میشه و عواقبش رو در خانواده‌ها داریم می‌بینیم که مثلاً بچه‌ها زود از پیش خانواده میره و تنها میشن در حالی که مثلاً در دوران پیری بچه‌ها کمک کار خانواده میشن و خانواده باید شرایط آینده رو هم در نظر بگیرن و این دانستن کاهش نرخ باروری مثل داستان خودکشی دسته جمعی وال هاست و ما با این کار یه خودکشی دسته جمعی می‌کنیم که دودش تو چشم همه میره و حتی خانواده‌ها متضرر میشن ما تو بحث جمعیت یکی از مخاطبان اصلی مان دولت است که یک اشتباه سیاسی مرتکب شد و دولت ۲۰ سال اخیر همه نهادها رو بسیج کرد که فرهنگ‌سازی کنه بحث کاهش جمعیت رو و ما نهایتاً ۷۶ سال وقت داریم که در سایه‌چاله‌های جمعیتی نیوفتیم که اگر بیفتیم پیش بینی شده حدود ۱۰۰ سال طول میکشه تا ازان خارج شویم و الان باید دولت‌ها هزینه کنن که بعداً نخواهند چند برابر هزینه کنن و الان مسئولیت برای نهاد‌های حکومتی هست و الان چرا این نهاد‌ها سرمایه گذاری نمیکنن برای کاهش هزینه‌های مثلاً شیرخشک و... و یا چرا دولت یارانه فرزند رو جدی پرداخت نمیکنه در صورتی که تو همه کشورها این اتفاق میوفته و ما هم در قانون جوانی جمعیت داریم، ما باید روی بحث مسکن جوانان فکر کنیم برای فرزندآوری، اشتغال و... و این ترکیب وظایف دولت و خانواده و عموم مسلمین است.

جمعیت پیر بشه چی میشه...؟

- افزایش سرسام آور هزینه‌های درمانی (یک سالمند حدود ۱۰ برابر یک جوان دارو مصرف می‌کند)
- تا ۳۰ سال آینده با همین روند درصد سالمندان از ۱۰ به ۴۰،۳۰ درصد رسیده و به سه برابر تخت بیمارستانی، پنج برابر مراکز فیزیوتراپی و چهار برابر آزمایشگاه بیشتر نیاز خواهیم داشت
- این هزینه‌های کم‌رشدن، اقتصاد کشور را دچار چالش می‌کند
- احتمال ورشکستگی صندوق‌های تأمین اجتماعی
- نرخ مناسب برای ورودی و خروجی صندوق‌های تأمین اجتماعی پنج به یک است (یعنی به ازای هر پنج نفر که حق بیمه پرداخت می‌کند، یک نفر حقوق بازنشستگی دریافت کند)
- با توجه به پیری جمعیت و دلایل دیگر برخی صندوق‌های تأمین اجتماعی به عدد یک رسیده‌اند! (یک نفر حق بیمه پرداخته و یک نفر حقوق بیکاری می‌گیرد)
- کاهش ورودی‌ها (میزان حق بیمه) و افزایش خروجی‌ها (جمعیت مسن) به صندوق‌های تأمین اجتماعی فشار می‌آورد

- سلب شدن امکان سرمایه‌گذاری در صنعت و کشاورزی با توجه به هزینه‌های سنگین درمانی کاهش نیروی کار

- ضرورت اجتناب ناپذیر مهاجرپذیری (در شرایطی که نرخ باروری میانگین در کشور ما ۱.۶ هست، کشورهای همسایه مثل عراق و افغانستان نرخ باروری ۴ تا ۶ و حتی بالاتر از ۶ دارند. در سال‌های آینده اگر کشور ما پیر و سالمند شود و کشورهای اطراف جوان باشند، نیاز خود به نیروی کار را با پذیرش مهاجر از این کشورها باید جبران کنیم (کاری که کشورهای اروپایی هنگام کاهش جمعیت انجام دادند). تبعات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و حتی اقتصادی ناشی از مهاجرپذیری می‌تواند آسیب‌های جدی به کشور وارد کند)
- کاهش تخصص‌گرایی و تقسیم‌کاری و کاهش افراد مبدع، مخترع و خلاق
- کمبود بازار مصرف داخلی

امیدآینده

نشریه اختصاصی جمعیت و خانواده

داریم پیر میشیم!

یا مسابقه فرزند نیآوری که در آن ایرانی‌ها مقام اول را آوردند

دهه ۶۰ و اوایل دهه ۷۰، نرخ رشد جمعیت ایران بسیار سریع شده بود

به ازای هر مادر، تقریباً ۶ فرزند وجود داشت

به دنبال مشکلات اقتصادی و خرابی‌های بعد از جنگ

مسئولان وقت ایران:

امکانات کشور، پاسخگوی جمعیت زیاد آن نیست

حدود بیست سال، این جمله تبدیل به تاثیرگذارترین تیتربرای خانواده‌ها و جامعه شد

فرزند کمتر زندگی بهتر!

سال ۱۳۶۸

نرخ کلی فرزند آوری

سال ۱۳۸۳

۵٫۵

۱٫۸

نیازها

بازنشستگی

درمان

بهداشت

بیمه

هر فردی که پیر میشه

۱۰ آبان ۱۴۰۰

با توجه به ۱۰٪، نسبت نیروی جوان به نیروی پیر و بازنشسته کشور ۱۳ به ۱

در حال حاضر، ۱۰٪ جمعیت کشور یعنی ۷ میلیون و ۵۰۰ هزار نفر را سالمند تشکیل می‌دهند

با توجه به نسبت بالا، صندوق بازنشستگی کشور و بیمه، با سختی قشر سالمند و بازنشسته را تامین می‌کنند

تصور کنید این نسبت در سی سال آینده، ۳ به ۱ شود

آن وقت، چیزی نیست که از هم نپاشیده باشه

امیدآینده | نشریه اختصاصی جمعیت و خانواده | سال اول شماره ۲ | تیر ۱۴۰۲

ارتباط با ما: @omid_ayandeh

صاحب امتیاز ستاد ملی جمعیت سازمان تبلیغات اسلامی

شما کنشگران حوزه جمعیت می‌توانید خاطرات یا اخبار فعالیت‌های خود را برای ما ارسال کنید.